GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad F

Onderwerp	Raadsvoorstel 1e tussenrapportage		
Portefeuillehouder	Marc Teutelink agendaletter (F)		
Organisatieonderdeel	Cluster Concernstaf	Aangeboden aan Raad	20 juni 2024
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2400020744

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. De tussenrapportage 2024 vast te stellen inclusief opgenomen beslispunten (bijlage 1 van de tussenrapportage) en technische begrotingswijzigingen (bijlage 2 van de tussenrapportage).

2. De effecten uit de meicirculaire 2024 voor het begrotingsjaar 2024 te verwerken:
a. De middelen (7.956.000 euro) van de taakmutaties toe te kennen;
b. De overige middelen uit de meicirculaire (+11,191 miljoen euro) te verrekenen met de algemene reserve. Ditzelfde te doen voor de overige middelen voor boekjaar 2024 die in de nog niet verwerkte september- (+3,250 miljoen euro) en decembercirculaire (-2,202 miljoen euro) zitten.

Inleiding en voorgeschiedenis
In de financiële verordening is opgenomen dat het college een 1e tussenrapportage 2024 (met peildatum 1 april) aan de Raad stuurt. Normaal gesproken is deze rapportage onderdeel van de zomernota. Dit jaar wordt de 1e tussenrapportage 2024 apart geagendeerd van de Zomernota. Wel komt deze rapportage op het gebruikelijke moment in het jaar en wordt deze in dezelfde college- en raadsvergadering geagendeerd. De 2e tussenrapportage 2024 komt in het najaar uit (peildatum 1 september) en wordt alleen ter informatie aan de rekeningencommissie verzonden. Mocht de 2e tussenrapportage onderdelen bevatten die het budgetrecht van de Raad raken wordt deze tevens aan de Raad gezonden. Als onderdeel van de tussenrapportages wordt ook de voortgang op de bezuinigingen gemonitord

Publieksvriendelijke samenvatting
In de 1e tussenrapportage is de verwachting opgenomen voor het financiële resultaat van de gemeente Enschede voor 2024. We verwachten nu op -7,3 miljoen euro uit te komen. Bij het opstellen van de begroting gingen we nog uit -4,7 miljoen euro. Er is dus sprake van een verslechtering van 2,6 miljoen. Toch is het advies nu niet bij te stellen omdat er voldoende reserves zijn om dit nadeel in op te vangen.

Beoogd effect
Doel is een betrouwbare en voor lange termijn houdbare financiële huishouding. De 1e tussenrapportage 2024 draagt hieraan bij door inzicht en overzicht te geven in de financiële verwachting over 2024.

Argumenten
1.1 *actualisatie tussenrapportage 2024 geeft inzicht en overzicht in de verwachte financiële uitkomst van 2024.*
De prognose voor het jaarresultaat 2024 gaat uit van een saldo van -7,3 miljoen euro. Dit bestaat uit een saldo van -4,7 miljoen euro al opgenomen in de begroting en een verwacht programmaresultaat van -2,6 miljoen euro. Voorgesteld wordt de effecten van circulaires op het boekjaar 2024 niet meer via de jaarrekening maar in plaats daarvan direct gedurende het jaar te verwerken als mutatie op de algemene reserve (zie argument 3.2). Dit betreft +12,2 miljoen euro die dus gedurende het jaar al wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Als het verwachte resultaat 2024 eind van het jaar ook verwerkt wordt met de algemene reserve zou deze reserve per saldo gemuteerd zijn met +4,9 miljoen euro.

Programma (x 1.000 euro)	Resultaat 1e TR 2024
Saldo begroting 2024	**-4.700**
Programmaresultaat:	
Samenleving en bestuur	-555
Duurzaam wonen, leven, werken	-3.916
Vitaal en sociaal	-291
Financiën en organisatie	+2.122
Verwacht resultaat programma's	**-2.640**
Verwachte resultaat 2024	**-7.340**
Effect circulaires voor 2024 op Algemene Reserve	**+12.239**
Verwachte mutatie algemene reserve over 2024	**+4.899**

Opgemerkt wordt dat dit het saldo per 1 april 2024 betreft. Na deze datum hebben zich nieuwe ontwikkelingen voorgedaan die nog niet zijn verwerkt in dit saldo. Zo is een voorstel aan de Raad gedaan voor transitievergoeding voor subsidiepartners. Aanvullend wordt er op dit moment nog vanuit gegaan dat het volledige voordeel op de opvangplekken Oekraïne vrij valt in het jaarrekening resultaat. Mocht er besloten worden tot de realisatie van extra opvangplekken en de inzet van cofinanciering vanuit de gemeente daarop dan kan dit het saldo ook beïnvloeden.

2.1 Dit is conform de financiële verordening.
Conform onze financiële verordening wordt de tussenrapportage en memo meicirculaire aangeboden aan de Raad.

Bij voorgaande IPC producten heeft de Raad gevraagd om nog eens te kijken naar de opzet van onze IPC producten om ze meer direct duidelijk te maken. In de opzet van deze tussenrapportage zijn daarom enkele aanpassingen gedaan. Zo is een tabel toegevoegd waarin op 1 pagina inzichtelijk is gemaakt waar de belangrijkste plussen en minnen zitten. Daarmee krijgt de raad snel inzicht in de voornaamste afwijkingen. Aanvullend is ervoor gekozen om de toelichtende teksten op de doelen en subdoelen niet meer op te nemen in deze tussenrapportage. Dat scheelt een aanzienlijke hoeveelheid pagina's. We veronderstellen dat de doelenboom bekend is. De tekstuele toelichting op doelen kan anders ook gevonden worden in de begroting.

3.1 De meicirculaire kent wijzigingen die impact hebben op de financiële positie van Enschede.
De meicirculaire geeft over het lopende jaar een resultaat van +11,2 miljoen euro. Het positief resultaat is een resultante van een lager accres, vrijval vanuit het BTW compensatiefonds en een verrekening vanuit een correctie uit vorige circulaires. Ook is er sprake van een nadeel door bijstellingen in hoeveelheden maatstaven (met name daling aantal bijstandsontvangers en huishoudens laag inkomen) waartegenover vrijval vanuit de behoedzaamheid staat die aangehouden wordt voor niet te voorspellen mutaties in accressen en maatstaven. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage 2.

Omschrijving (x 1.000 euro)	2024
Stand gemeentefonds meicirculaire 2024	494.578
Stand gemeentefonds decembercirculaire 2023	475.405
Bruto mutatie	**19.173**
Taakmutaties meicirculaire 2024	-7.956
Herziening vorige circulaires	-26
Resultaat meicirculaire 2024	**11.191**

3.2 Door effecten van circulaires direct te verrekenen met de algemene reserve wordt een reëler beeld gegeven van ons eigen resultaat.
Resultaten uit circulaires werden voorheen geparkeerd op een stelpost in de begroting. Aan het eind van het jaar werd deze stelpost dan verwerkt in het jaarrekening resultaat. Voorgesteld wordt deze werkwijze aan te passen en de resultaten van circulaires (zowel positief als negatief) op het lopende jaar direct te verrekenen met de algemene reserve. Dit om de volgende redenen:

1. Vaak zien we dat het Rijk eind van het jaar nog veel extra middelen toekent aan gemeenten. Dit zorgt ervoor dat ons jaarrekening resultaat er vaak positiever uitziet dan het werkelijke resultaat uit onze activiteiten. Door tijdens het jaar het effect van de circulaires al met de algemene reserve te verrekenen laten we beter zien wat het feitelijke resultaat op uitvoering van onze taken is.
2. Onze huidige werkwijze bemoeilijkt de discussie met het Rijk over onbalans in taken en middelen. Het Rijk voert namelijk als argument aan dat gemeenten jaar in jaar uit fors positieve jaarrekening resultaten hebben en daarmee geen extra middelen nodig hebben. Daarbij gaan ze echter voorbij aan dat de jaarrekening vaak sterk positief beïnvloedt wordt doordat het Rijk zelf vaak laat in het jaar nog extra middelen naar gemeenten doorschuift. Bij de nieuwe werkwijze wordt het jaarrekening resultaat hiermee niet meer beïnvloedt. Daarmee staan we sterker in ons gesprek met het Rijk over de financiële conditie van gemeenten.
3. Zowel de accountant als dhr. De Kruijff maken elk jaar in hun rapport opmerkingen over grote afwijkingen tussen begrote en werkelijke baten en lasten. Dit wordt mede veroorzaakt doordat het Rijk forse mutaties doorvoert in de algemene uitkering voor het lopende jaar. Door deze mutaties direct met de reserve te verwerken treden minder grote afwijkingen op tussen begroting en jaarrekening.
4. Sinds 2023 moet het college zelf een rechtmatigheidsverklaring afgeven. Voor onder- en overschrijdingen op de algemene uitkering geldt dat deze onrechtmatig zijn als ze niet tijdig aan de raad gemeld worden. Dit om de raad in positie te brengen daarop eventueel nog bij te sturen. Met de nieuwe werkwijze leggen we expliciet een besluit voor bij de raad om mutaties in de algemene uitkering te verrekenen met de algemene reserve. Door een besluit voor te leggen in plaats van enkel te informeren brengen we de raad nog meer in positie.
5. Wij streven in onze IPC cyclus naar 1 moment per jaar waarop integraal alle afwegingen worden gemaakt. Het past daarbij om fluctuaties in het accres voor het lopende jaar direct te verrekenen met de algemene reserve om vervolgens bij de volgende zomernota obv de financiële positie af te wegen of en waarop we middelen in onze algemene reserve inzetten.
6. Uit navraag bij andere grote gemeenten blijkt dat diverse gemeenten een werkafspraak met de raad hebben dat mutaties in het gemeentefonds (na aftrek van taakmutaties) gedurende het jaar al verwerkt worden met de algemene reserve. Hiermee sluiten wij aan bij die werkwijze.

Dit besluit leidt ertoe dat de volgende effecten worden verrekend met de algemene reserve:

Effecten circulaires op 2024 (x 1.000 euro)	**2024**
Septembercirculaire 2023 effect voor 2024	3.250
Decembercirculaire 2023 effect voor 2024	-2.202
Meicirculaire 2023 voor effect 2024	11.191
Mutatie algemene reserve	**12.239**

Risico's
Deze rapportage signaleert afwijkingen (meer dan 5% van het budget of groter dan 100.000 euro) en is gericht op het minimaliseren van onverwachte financiële risico's in de lopende begroting.

Provinciaal toezichthouder
In de nieuwe afspraken met de provincie is vastgelegd dat wij de resultaten meenemen bij een van de IPC producten. Elk jaar brengt de provincie een totaalbeeld uit kijkend naar de domeinen Financiën, Wet Algemene Bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Wet ruimtelijke ordening (Wro), informatie-& archiefbeheer (Archiefwet), huisvesting statushouders en Erfgoed (monumenten).
De provincie duidt haar toezicht met kleuring. Deze heeft een signaalfunctie en is niet bedoeld als 'goed' of 'fout'. Wanneer een domein oranje of rood kleurt, dan betekent dat dat de provincie risico's ziet waarop actie nodig is. Groen betekent dat er wordt voldaan aan de wettelijke eisen, de provincie blijf toezichthouder op afstand. Bij oranje ziet de provincie risico's waarop in haar ogen actie nodig is en waarover de provincie in gesprek gaat met de gemeente. In 2022 en 2023 was het beeld groen. De kleur van het totaalbeeld is dit jaar oranje.

In 2024 kleuren Financiën, Wro en informatie- en archiefbeheer oranje, uitgelicht:

- Financiën.
  De jaren 2024 en 2025 zijn sluitend. De jaren 2026 en 2027 zijn echter financieel niet sluitend. Dit is de aanleiding voor het toekennen van een oranje kleur op het domein Financiën door de provincie. Volgens het college heeft aan de motivering voor de oranje kleuring van het domein “Financiën” de begroting 2024 en de bijbehorende toezichtbrief van eind 2023 ten grondslag gelegen. Dit is dus vooral terugkijkend. In de begroting 2024 is het advies van de VNG gevolgd. Sindsdien is het nodige gebeurd, waaronder de lobby richting het Rijk waar het gaat om de financiële verhoudingen en de tijdens de ledenvergadering van het VNG congres aangenomen motie ‘Herstel financiële verhouding met nieuwe regering’. Inmiddels heeft de VNG in de onderhandeling met het Rijk ingestemd met een pakket maatregelen dat zijn beslag heeft gekregen in de voorjaarsnota. Sinds november 2023 is ook de opdracht ‘Begroting & Organisatie in Balans (BOB) van start gegaan met als doel de balans tussen taken, personeel en financiën te herstellen. De uitkomsten van zowel de voorjaarsnota en het BOB traject zullen in de zomernota worden meegenomen. Dit als opmaat voor de gemeentebegroting 2025-2028.
- Wro.
  De structuurvisie van de gemeente Enschede dateert van 2011 en is daarmee niet actueel. In 2023 lag er nog geen actuele omgevingsvisie. Daarom krijgt de gemeente de kleur oranje. Onze reactie hierop is dat op 4 maart dit jaar u als gemeenteraad heeft ingestemd met het toekomstbeeld Omgevingsvisie. Met dit besluit wordt de laatste stap gezet in het opstellen van de omgevingsvisie. In de laatste fase (strategieën) wordt een ontwerp-omgevingsvisie en een bijbehorende aanpak opgesteld. Daarin worden de gewenste rollen van de gemeente een de verschillende partijen in de samenleving beschreven bij o.a. nieuwe initiatieven en gebiedsontwikkelingen. Daarna wordt de ontwerp-omgevingsvisie ter inzage gelegd voor het indienen van zienswijzen. Tot slot wordt de definitieve omgevingsvisie aan de gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling.
- Informatie- en Archiefbeheer is deels op orde.
  Enschede heeft haar risico’s ten aanzien van de archiefwet in beeld en begint deze - met een planmatige aanpak - beter te beheersen. Eerder aangekondigde acties zijn grotendeels opgepakt, maar vergen de komende jaren nog blijvende aandacht. Dit leidt op basis van het toetsingskader tot de kleur oranje, aldus de provincie. Onze reactie hierbij is dat we in 2024 een nieuwe Informatiebeheer (IB) organisatie oprichten en een besluit nemen over de aansluiting op een E-depot (digitale archiefbewaarplaats). Hoewel de organisatie versterkt is, heeft ze nog niet het gewenste niveau bereikt wat betreft personeel en middelen voor de nieuwe IB-organisatie. De krapte op de arbeidsmarkt speelt hierbij een rol.

Huisvesting statushouders en Erfgoed (monumenten) en Wabo kleuren groen. Voor deze domeinen geldt dat de Enschede voldoet aan de in het kader gestelde criteria.

Kosten en financiële dekking van het voorstel
N.v.t.

Afweging en alternatieven
Omdat in de financiële verordening is opgenomen dat het college de 1e tussenrapportage aan de Raad voorlegt is het geen alternatief voor het college om hier van af te zien.

Na verwerking van het jaarresultaat 2023 stond de weerstandsratio eind 2023 op 1,7. Gegeven het verwachte resultaat 2024 en de verwachte mutatie in de algemene reserve blijven de reserves op voldoende niveau om risico’s op te kunnen vangen. Op basis van deze tussenrapportage is er geen noodzaak om direct bij te sturen in het lopende jaar. Uit de zomernota, die gelijktijdig met deze tussenrapportage in de raad ligt, blijkt dat er in het meerjarenbeeld wel een enorm financiële opgave zit. Het college doet daarop voorstellen voor bijsturing. Geadviseerd wordt het gesprek in de raad te richten op deze voorstellen in meerjarenperspectief en niet bij te sturen in het lopende jaar. De raad kan echter een andere afweging maken.

Bijlagen
1e tussenrapportage 2024
memo mei circulaire 2024

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____
de loco-Secretaris, **de Burgemeester,**

E.A. Smit R.W. Bleker